

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 6. V Ljubljani, 31. marca 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: Naznanila kmetovalcem. — Korenine od pirnice izborno krmilo. — Nazaj k pridelovanju prediva in olja! — Oblike sadnega drevja. — Ne sitnarite zaradi visokih cen za pujske! — Zborovanje predsednikov in tajnikov avstrijskih kmetijskih družb, oziroma deželnih kulturnih svetov. — Škropljenje trt proti peronospori v letošnjem letu. — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržna poročila. — **Inserati.**

Sadite krompirja

kar le največ mogoče, kajti on bo prihodnjo jesen, zimo in pomlad naš poglavitni živež, ker bo prav gotovo moke še manj na razpolaganje. Varčujte s krompirjem do skrajnosti, da ga prihranite dovolj za seme, kajti *semenskega krompirja ni od nikjer iz tujine dobiti*. Županstva naj semenskega krompirja nikar ne naročajo pri družbi; tozadevna objava je prišla v liste brez vednosti kmetijske družbe in preden se je vedelo, če bo mogoče semenski krompir kje kupiti.

Državno modro galico

je pričela c. kr. kmetijska družba polagoma razpošiljati, in sicer le v posameznih partijah, ker jo tudi ona le polagoma dobiva. Vsi razdeljevalci državne modre galice naj zato nikomur ne dajo vso nanj odpadlo državno modro galico naenkrat, ampak tudi le v posameznih partijah, kajti precejšnji del galice pride v deželo šele za drugo in tretje škropljenje in če bo naročil na državno modro galico preveč, se bodo ta naročila tudi morala skrčiti in je ne bo vsak toliko dobil, kolikor jo je naročil. Prvi delež modre galice bo vsakdo, ki jo je pravočasno naročil, tudi pravočasno dobil in prosimo, da se družbe ne nadleguje z nepotrebniimi urgencami, saj je še dovolj časa do prvega škropljenja.

Imejte potrpljenje

vsii oni gg. udje, ki pri družbi naročite kako gospodarsko potrebščino, kakor semena, umetna gnojila, modro galico itd. Kmetijska družba še nobeno leto ni imela toliko naročil, kakor letos, primanjkuje ji pa delovnih sil, in z oddajo po železnici so velike težkoče, zato se naročila ne morejo tako hitro zvrševati kakor druga leta in kakor bi družba sama želela.

Korenine od pirnice izborno krmilo.

Na njivah imamo občezenan, silno nadležen in hud plevel v rastlini, ki se imenuje pirnica ali tudi pirika, ornica, grana, rava, skrada, bored, železna trava itd.

Pirnica sicer rase tudi na travnikih, kjer ni plevelna rastlina, temveč daje zelo dobro seno; na vlažnih travnikih je pirnica skoraj najboljša trava, ker vlaga ne umori tako hitro njenih korenin.

Na njivah je pa pirnica zelo nadležen in škodljiv

plevel, ki se razrašča v zemlji in pošilja pritlike na vse strani. Te pritlike so njene belkaste korenine, ki vsako pomlad nanovo poganjajo in počasi vse površje preprežijo. S pirnico je na njivah veliko truda, preden se vsa uniči. Kjer poljščina hitro poganja, ni pirnica tako škodljiva, ker jo senca duši; ona namreč zahteva dovolj svetlobe in zraka. Med okopavinami in fižolom je zatorej največ pirnice, ker je površje izprva golo in poljščina počasi rase. Pirnica izsesava zemljo tako silno, kakor nobena druga zel; zlasti vzame iz zemlje veliko dušičnatih hranilnih snovi. Vrhu vsega tega je jako trdoživa; niti suša, niti moča ji ne škodujeta, če ima le dovolj svetlobe in zraka. Pirnica cvete meseca junija in julija. Najbolj je nadležna na peščenih zemlji, ker se tamkaj najlaže razrašča.

Vsak razumen kmetovalec bo pirnico z vso silo zatiral, in sicer v prvi vrsti ob spomladanskem oranju in temu sledečemu branju, ker takrat nabere cele kupe pirničnih korenin, ki se jih mora skrbno uničiti; posamezni deli korenin se namreč ob deževnem vremenu ožive, poganjajo stebela, naredijo nove rastline s semenom, ki prehaja zopet na njivo.

Pirnico moramo torej z vso silo zatirati, a pri tem imamo lahko dvojen dobiček. Njive očistimo močno škodljivega plevela in zbrane korenine so pa izborno krmilo in jih torej ni zametavati.

Od prsti izprane korenine pirnice so sveže, kakor tudi posušene, najmanj tako dobro krmilo kakor otrobi, kajti imajo v sebi veliko škroba, raznih rastlinskih sluzov ter tolščobe in znatno množino prebavljivih beljakovinskih snovi. Korenine od pirnice je torej šteti naravnost med močna krmila. Pirnične korenine so kot krmilo veliko več vredne, kakor n. pr. sedaj veliko predragi posušeni zrezki sladkorne pese in tudi celo kot sirov sladkor, ki nima v sebi nič beljakovin in je v zdravstvenem oziru za živali omejene vrednosti.

Pirnične korenine prav posebno prijaajo konjem, ki jih morejo napol posušeni in dobro zrezani dobiti na dan 5 do 6 kg. So pa ravnotako dobro krmilo za vse druge domače živali.

Ob časih draginje in pomanjkanja moke se je delala iz pirničnih korenin krušna moka za človeško prehrano; iz te se je delal kruh prijetnega duha in okusa. 6 1/4 kg suhih pirničnih korenin dá 4 1/4 kg bele, 1 kg črne moke in 1 kg otrobov.

Na Francoskem rabijo pirnične korenine kot krmilo za konje že odnekaj in tudi takrat, če je dovolj drugih krmil.

Skupaj zbrane pirnične korenine je v čisti vodi dobro izprati in jih je potem na slamoreznici kolikor mogoče nakratko zrezati. Tako očiščene in zrezane korenine je na solncu, v krušnih pečeh ali s kako drugo sušilno napravo vsaj toliko posušiti, da se dajo brez nevarnosti pred plesnobo in gnilobo hraniti.

Za porabo majhnih množin doma, ki se kmalu pokrmijo, zadostuje rezanico od pirničnih korenin kolikor se da na solncu posušiti in jo potem hraniti na zračnem in suhem prostoru.

Povsodi pri nas so njive s pirnico silno zapleveljene. V korist vsakega kmetovalca je, če vse izorane in skupaj zbrane pirnične korenine odstrani; pri sedanjem silnem pomanjkanju in draginji krmil naj jih pa ne zavrže, temveč jih kot krmilo doma porabi.

Kjer pa nočejo pirničnih korenin doma porabljati, tamkaj naj županstva, kmetijske podružnice, šolska vodstva itd. organizirajo zbiranje pirničnih korenin in

naj jih ponudijo Centrali za krmila deželnega odbora v Ljubljani v nakup, ki bo zanje plačevala 8 K za 100 kg. Zbirati je oprane, zrezane in dovolj posušene korenine, ki se morejo odpošiljati omenjeni centrali v vrečah, ki jih lahko od nje dobe, če jih sami nimajo. Skupiček ne bo neznamen; kmetovalci bodo imeli od njega nov dohodek in če dajo te korenine zastoj, ki so jih poprej zametavali, poplača se s skupičkom delo, preostanek se pa more porabiti za občekoristne in dobrodelne vojne namene, za katere se sedaj itak na vseh straneh zbira.

Nazaj k pridelovanju prediva in olja!

Danes nam manjka preje in olja. Za oba pridelka je nastopila zaradi tega izredno visoka cena. In ta draginja bo trajala, dokler bo vojna, dokler ne dobimo potrebne preje in oljnega semena zopet iz inozemstva. Ves čas vojne in še dlje!

Spričo tega pomanjkanja smo dolžni, da skrbimo za potrebno predivo in olje doma, da se povrnemo nazaj k pridelovanju predivnatih in oljnatih rastlin.

Na pridelovanje bučnega semena in solčnic zaradi olja sem opozarjal v enem zadnjih spisov. Danes pa opozarjam na veliko važnost lanu, ki nam daje predivo in olje obenem.

Lan smo po naših krajih v prejšnjih časih pridelovali v večji meri, dokler ga niso izpodrinili inozemski bombaž in druge predivnate in oljnate rastline. Danes pa zasluži, da ga po naših krajih zopet sejemo.

Kako drago je postalo predivo, vidimo iz sledečih števil. Prej se je dobilo 1 kg dobro otrtega prediva za 60 h, lani je cena poskočila pri prodaji na debelo za nekaj časa celo na 3 K in sedaj se je ustanovila na 2 K 20 h. Seveda mora biti predivo čisto in otrto. To so silno visoke cene, posebno če mislimo, da se na oralu njive lahko pridela do 400 kg prediva in več, in razentega še 300 litrov lanenega semena, ki sicer ne daje jedilnega olja, toda jako dobro in važno olje za raznovrstno rabo; lanene tropine, ki jih dobimo kot odpadke, so pa izvrstna močna krma za našo goved.

Zato je nujno priporočati, da se gospodarji po vseh tistih krajih, kjer so se prej pečali s pridelovanjem lanu, zopet poprimejo tega pridelovanja in da že letos posejejo nekaj lanu. Pri nas imamo gotove lege, ki so izvrstne za lan. Po teh legah naj se lan zopet seje, ker se danes taka setev bolj izplača kakor setev kake druge rastline.

Ako dobimo doma potrebno seme poletnega lanu, je še zmeraj čas, da ga sejemo. Sicer se bo dalo seme pa tudi še od drugje dobiti. Pozni poletni lan se lahko seje tudi še meseca maja noter do srede junija.

Ker ostane laneno semo po par let kaljivo, lahko rabimo tudi starejše seme, če je bilo dobro spravljeno. Leto staro seme se bolj hvali kakor novo, ker daje boljše pridelke, baje daljša stebelca in finejše predivo.

Gospodarji, ki ga želite sejati, se dajte takoj pobrigati, da pridete pravočasno do semena.

Rohrman.

Oblike sadnega drevja.

Glede oblik sadnega drevja še marsikdo izmed naših sadjarjev ni prav na jasnem. Da se v bodoče izognemo vsakemu nesporazumljenju, hočem prav nakratko pojasniti nekatere pojme v tej zadevi in dognati tudi slovanske izraze, ki se jih bomo potem dosledno držali v besedi in pisavi.

Debilo je tisti del sadnega drevesa, po katerem določamo njegovo obliko. Po današnjih sadjarskih nazorih razločujemo vobče tri temeljne drevesne oblike, in sicer visokodebelno, nizkodebelno in pritlično sadno drevje.

1. Visokodebelna drevesna oblika je najnaravnejša in za kmetijsko sadjarstvo najprimernejša. Glej pod. 12. Debilo takega drevja meri od tal do prve veje najmanj 150 cm do 220 cm tuintam tudi čez. S kmetijsko-gospodarskega stališča se nam navadno zdi ta drevesna oblika seveda najbolj ugodna, ker najmanj ovira gibanje pod grejtem (košnje, oranje, pašo itd.). Kolikortoliko zadržuje tudi tatvino in razne poškodbe od tal. S strogo strokovnega stališča ima pa ta drevesna oblika tudi svoje zelo slabe strani, zlasti, ako je debilo visoko precej čez dva metra. Golo visoko debilo je velika ovira za pretakanje soka, ki ga rastlina črpa po koreninah v nadzemjske dele, zlasti v krono. Čim višje je debilo, tem daljšo pot ima sok, vsled tega je ovira tem večja, in vpliv na splošen razvoj rastline in najbrže tudi na rodovitnost tem neugodnejši. Pri visokodebelnem drevju pride večje razmeroma visoko od tal in je vsled tega v veliko manjši meri deležno gorkote, ki jo izžariva zemlja, kar zopet neugodno vpliva na razvoj in dobroto sadu (droban, manj okusen sad). Da je visokodebelno drevje viharjem močno izpostavljeno, je samoobsebi umevno. Končno tudi visoko debilo neznansko otežuje in podraži oskrbovanje in obdelovanje drevja in spravljanje sadja.

Za visokodebelno drevesno obliko so najbolj primerne izmed jabolk in hrušek močno rastoče, gospodarske vrste, torej predvsem moštнице ter razne druge neobčutljive navadnejše vrste in pa orehi in črešnje. Seveda drevesničarji v tem oziru ne delajo nobenih izjem, ampak vzgojujejo vsevprek v visokodebelno drevje, dasi bi bilo jako koristno, ko bi pri bolj žlahtnih, občutljivih in slabo rastočih vrstah nikdar ne vzgajali debila čez 1 m 80 cm. To je še vedno dovolj visoko za naše potrebe, za razvoj in rodovitnost drevesa pa dosti ugodnejše kakor višava 2 m, 2 m 20 cm ali celo več.

2. Nizkodebelno drevje se vobče razločuje od visokodebelnega v toliko, da je njegovo debilo samo 1 m do 1½ m visoko. Glej pod. 13. V rasti, rodovitnosti, v kakovosti sadja in v oskrbovanju je pa med obema oblikama precejšen razloček. Vsled krajšega (nižjega) debila tako drevje boljše rase in je splošno rodovitnejše kakor visokodebelno. Ker je krona blizu tal, dobiva več gorkote in zraste sad vsled tega debelejši in bolj okusen; večkrat ima tudi lepšo barvo. Nizkodebelnemu drevju tudi manj prizadenejo viharji in ob zgodnjem snegu ga lahko otresamo. Ker se pri nizkodebelnem drevju na-

vadno tudi krona ne razvije tako obširno kakor pri visokodebelnem, ga sadimo lahko razmeroma bolj na gosto. Največje važnosti je pa neprimerno lažje oskrbovanje. Skoro vsa opravila lahko izvršimo od tal. Tako drevje lahko od tal osnažimo, škropimo, zatiramo razne živalske škodljivce in od tal oberemo veliko sadja. Kar pa se ne da doseči od tal, brez nevarnosti lahko opravimo s pomočjo lahkih, nizkih lestev.

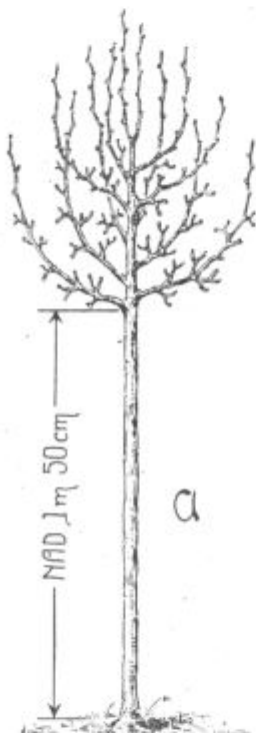
Slaba stran nizkodebelnega sadnega drevja, se pokaže najbolj pri obdelovanju zemlje pod drevjem, pri košnji in paši. Tudi tatvini je veliko bolj izpostavljeno kakor visokodebelno. Zato nizkodebelno sadno drevje ni primerno za take razmere, kjer je sadjarstvo le postranskega pomena in se goji samo poleg drugih glavnih kmetijskih panog; ne da bi te kaj oviralo (ekstenzivno sadjarstvo). Nasprotno je ta drevesna oblika neprecenljive vrednosti za take kraje, ki imajo izvrstno podnebje in zemljo za sadno drevje in kjer bi moralo biti sadjarstvo glavni vir dohodkov, druge panoge pa bolj postranskega pomena (intenzivno sadjarstvo).

V nizkodebelno drevje bi se moralo vzgajati samo sadje najbolj žlahtnih vrst, torej najboljše namizna jabolka in hruške, n. pr. kanadska, ananasova reneta, rumeni belle fleur, Koksova oranžna reneta, Dielovka, Boskova steklenka, Klapovka, Williamovka, Gellertova maslenka i. t. d.

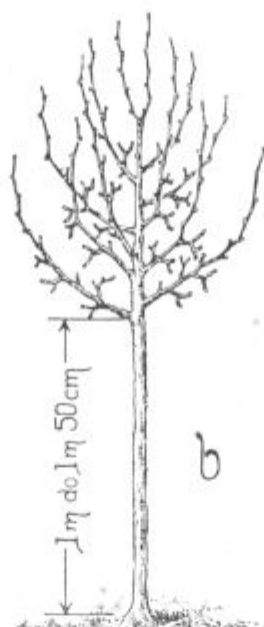
Končno moram še pripomniti, da zahteva nizkodebelno drevje veliko več in izdatnejše oskrbe kakor visokodebelno. Posebno glede varstva pred zajedalci in glede gnojenja ni da bi ga zanemarili, ker

potem smo veliko na slabšem kakor pri visokodebelnem. V dobrih legah in primerni zemlji nizkodebelno drevje dobro uspeva tudi še na travnatem svetu, dasi mu sicer bolj ugaja odprta, vsako leto obdelana zemlja. Nizkodebelno drevje ne doseže take starosti kakor visokodebelno.

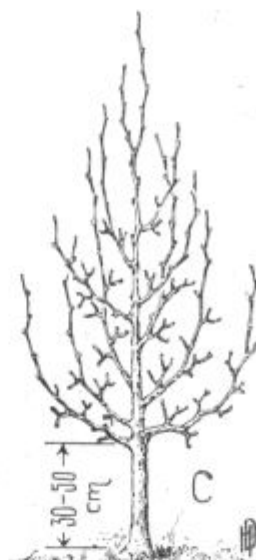
3. Pritlično sadno drevje — pritlikavce — raznih oblik imenujemo tisto drevje, pri katerem se razcepi debilo v vejevje prav blizu tal, torej kjer je debilo komaj 20, 30, kvečjemu do 50 cm visoko. Glej pod. 14. Sorazmerno z visokostjo se tako debilo tudi nikdar tako ne zdebili kakor visoko. Prav tako se krona ne razvije tako razsežno, ampak ostane več ali manj v skromnih mejah. Oblika krone je lahko jako različna, kakor pač gojimo tako drevo ali na planem v ravni piramidasti, ali grmičasti obliki, ali tako, da razpeljemo veje v eno ravnino in jih pripenjamo na primerno ogrodje (brajde) ob zidu ali pa tudi na planem. Rast pritličnega drevja je v mladosti vobče precej bujna, pozneje pa navadno močno odneha, kar dosežemo s primerno podlago, ali pa tudi s slabo rastočo vrsto. Pritlično sadno drevje začne navadno prav kmalu roditi in je potem ob dobri oskrbi vseskozi zelo rodovitno. Posebno važno

Podoba 12.

Podoba 13.

Podoba 14.

je pa to, da rodi neprimerno debelejšje, lepše barvano in veliko okusnejše sadje kakor visokoli nizkodebelno drevje. Zato se pa tudi glede oskrbovanja ne da primerjati z visokodebelnim drevjem. Povoljno rase in rodi samo v dobri, redno gnojeni in obdelani zemlji. Nikdar pa ne uspeva na suhem, pustem, s travnato rušo preraslem svetu. Poleg tega moramo pritlično drevje vsako leto kolikortoliko obrezovati, kajti brez tega podivja vsako drevo v kratkem, posebno pa špalirno drevje. Tudi glede starosti se pritlično drevje močno razločuje od visokodebelnega, kar dosežete kvečjemu povprečno 30 do 35 let.

Pritlično sadno drevje se more v večji meri uspešno gojiti samo pri najboljših podnebnih in talnih razmerah in ob zadostnem strokovnem znanju. Izplača se samo tedaj, ako pridelano sadje lahko primerno drago prodamo. V naših gospodarskih razmerah spada tako sadno drevje v večjem številu le na zagrajene vrtove posameznih premožnih posebnih prijateljev sadjarstva, torej n. pr. na šolske, graščinske, župnijske vrtove in na razne stene z ugodno lego. S tem seveda nočem reči, da bi tudi preprost kmetovalec-sadjar ne mogel na zelenjadnem vrtu imeti par lepih pritličnih dreves, ki ga sicer ne bodo obogatila, pač pa so mu lahko bogat vir nedolžnega veselja in razvedrila.

M. Humek.

Ne sitnarite zaradi visokih cen za pujske!

Pri nas so bile za odstavljene pujske že pred vojno veliko prenizke cene in vobče za polovico manjše, kakor drugje. Taki pujski so se v nekaterih krajih prodajali po 10 do 20 K, seveda večinoma le šesttedenski, kakršni niso veliko vredni, ker so bili premalo ali še nič odstavljani, so prekratek čas sesali in zato se nikdar niso dobro razvijali ali so celo poginjali. C. kr. kmetijska družba je oddajala take 10- do 12-tedenske pujske za polovično ceno; pa še pri takem znižanju cen se je družbi očitalo, da odira, ker je bila polovična cena še vedno znatno višja, kakor cela cena domačih pujskov, na kakršno so bili vajeni naši prasičerejci, ker niso vedeli, kakšne cene veljajo drugje.

Vsled pomanjkanja pujskov in velikega povpraševanja po njih, so seveda cene odstavljenim pujskom znatno poskočile; že se pa sliši krik in vik od mnogih strani, kličejo se oblasti na pomoč, zahtevajo se maksimalne cene itd. Prosimo Vas, ne sitnarite! Sedanje cene pujskom **morajo** biti višje, saj že pred vojno niso bile primerne; imejte pred očmi, da je dandanes kupna moč denarja za polovico padla! Od 1. decembra l. l. do 6. marca t. l. je na Kranjskem padlo število prasičev za celih 72.000 komadov in je popolnoma naravno, če je malo blaga, da so naravna posledica višje cene.

In kdo sitnari? Kmetovalci sami v škodo svojim tovarišem, ki rede prasiče brez vseh tistih nevarnosti in škod, ki jih ima prasičerejec, ki vzgaja svinje in se peča s prasičerejo. Kdo pa prasičerejcu povrne škodo, če se svinja ne ubreji, če pogine, izvrže, če večino storjenih pujskov pohodi ali požre, če namesto 8 do 10 mladičev stori samo dva ali tri in so še ti slabiči?

Tisti majhni posestnik ali celo kočar, ki ima le eno kravico v hlevu se zgraža nad resnično prenizko ceno mleka; če pa mora on pujska drago plačati, je pa ogenj v strehi in hitro leti prodajalca ovadit zaradi navijanja cen. Seveda, pujska napol zastonj dobiti in potem krmo za prasiča pobirati po tujih tleh, tako zna vsak z velikim dobičkom

kmetovati! Ni čuda, če gre od gotovih kočarskih prasičev govorica, da so kakor lilija na polju ali kakor ptica pod nebom.

Pri nas so po višji ceni plačani pujski še vedno cenejši kakor drugje, zato jih prekupci z velikim dobičkom v velikih množinah izvažajo na Primorsko. Če boste sitnarili, prodajo se pujski v druge dežele, prihodnjo zimo bo pa še večja stiska za špeh! Prekupec je dovolj prebrisan; navidezno kupi pujske poceni, da mu sodišče ne more blizu, zato pa prodajalca na drug način odškoduje.

Kakšna cena pa je danes primerna za odstavljene pujske? Na to vprašanje se nikakor ne da določno odgovoriti, ker je v vsakem slučaju vpoštovati vse okoliščine posebej. Naša družba se je zaradi nakupa pujskov obrnila na vse strani izven dežele, kamor je vedela; dobila pa ni niti ene ponudbe izpod 10 K za kg žive teže ali izpod K 7.50 za vsak teden starosti; na Ogrskem je eden celo zahteval za 10- do 12-tedenske pujske po 160 K.

Mi trdimo brez vsake obveznosti, da je primerna cena za odstavljene pujske, če so res kaj vredni in niso slabiči, z ozirom na različno starost in kakovost kakih 6 do 7 K za kg žive teže ali 7 do 8 K za vsak teden starosti. So pa tudi okoliščine, v katerih je ta cena previsoka, ali znatno prenizka. Zlasti bo krepke pujske priznane dobre reje, ki so namenjeni za plemo, znatno dražje plačati. Za pujske zahtevati po 10 ali celo do 20 K za kg žive teže je pa seveda nekaj nezaslišanega, in kdor to stori, zasluži, da ga prime roka pravice z vso strogo stjo.

Pujske kupuje kmet od kmeta, zato je še veliko bolj grdo, če kmet kmeta neupravičeno odira ali dolži navijanja cen in ga v nesrečo spravlja; saj že drugi dovolj na kmeta preže. **Držimo skupaj in ne bodimo v zasmeh drugim!**

Zborovanje predsednikov in tajnikov avstrijskih kmetijskih družb, oziroma deželnih kulturnih svetov.

Že nekaj let obstoji zveza vseh glavnih kmetijskih korporacij v Avstriji kot samostojni kmetijski zastop, katerega udje so vsi predsedniki in tajniki teh korporacij. Naslov tej zvezi je „Konferenca predsednikov“ in ima namen ne oziraje se na kaj drugega, zastopati edinole korist kmetijstva ter zlasti odvracati ovire upravičenemu agrarskemu gibanju.

Dne 26. februarja t. l. je imela konferenca predsednikov svoje zborovanje, h kateremu je prišel kmetijski minister Zenker s svojimi strokovnjaki, da je čul in vzel na znanje želje in sklepe zastopnikov avstrijskega kmetijstva.

V imenu c. kr. kmetijske družbe kranjske se je zborovanja udeležil družbeni podpredsednik, g. kanonik msgr. dr. E. Lampe, ki je o poteku zborovanja poročal družbenemu glavnemu odboru v seji dne 16. t. m. To poročilo slove:

Pri zborovanju se je priznalo, da kmetijsko ministrstvo v svojem delokrogu pač zastopa opravičene interese poljedelskih krogov, da pa izvršitev po nižjih inštancah mnogokrat ne odgovarja namenom kmetijskega ministrstva. Govorilo se je o nevarnosti, da ne bi postopanje raznih oblasti v kmečkem stanu povzročilo nezadovoljnost s kmetijskim delom, s čemer bi seveda trpela vsa država. Nikdar ni bilo še tako potrebno kot sedaj, da ravno kmetijski stan z veseljem vse moči zastavi v obdelovanje zemlje.

Navajale so se različne sodbe o navijanju cen in se je zastavila zahteva, da naj sodnik zasliši pred vsako sodbo izvedence v kmetijskih zadevah in cenah. Omenila se je cenzura, ki dopušča napade na kmetijski stan, a zaplenjuje odgovore na te napade, tako da je danes poljedelstvo brez vsake časnikarske brambe. V tem oziru je velika razlika med Nemčijo in Avstrijo, kajti v Nemčiji dopušča cenzura, da se taka vprašanja s strokovnega stališča svobodno rešujejo.

Dalje se je govorilo o načinu, kako se rekvirira živina in seno, o plačilu pri rekvizicijah, in se je zahtevalo, da se kmetje v tem oziru varujejo vsake škode. Državne oblasti naj v vseh zadevah gospodarskega značaja zaslišijo poljedelske izvedence, preden izdajo kako naredbo. Zahtevalo se je, da se za osebe, ki opravljajo poljsko delo, zviša dovoljena dnevna množina kruha, kajti prehrana pri težkem telesnem delu mora biti vsekako drugačna, kakor jo poznajo drugi sloji. Zbor se je izrekel za to, da se v najobilnejši meri vojni ujetniki pritegnejo k poljskemu delu in se kmetom uporaba vojnih ujetnikov olajša.

Mnogo se govori o domovih za invalide, in se to vprašanje mnogokrat rešuje na način, ki kmečkemu stanu ni primeren. Zato se želi, da pride to vprašanje v resort kmetijskega ministrstva, kolikor se tiče kmečkega prebivalstva. Ministrstvo naj pa skliče zastopnike kmetijskih korporacij in se naj ta zadeva reši samo v sporazumu z avtonomnimi deželnimi zastopi.

Dr. Lampe, kot zastopnik c. kr. kmetijske družbe kranjske je opozarjal na važnost, da ostanejo kmečki župani in potrebni občinski svetovalci na svojih mestih, da morejo voditi pomladanska kmečka dela. Samostojni kmetovalci naj dobe za kmečka dela daljše dopuste, in sicer takrat, kadar si ga kmet sam izbere, da ne pride na dopust ravno tedaj, ko mu nič ne hasne. Kmetijski minister je priznal važnost kmečkih županstev in žetvenih komisij, ki se naj povsod uredijo, in je izjavil, da je kmetijsko ministrstvo zaradi županov in kmečkih dopustov že storilo svoje korake pri vojni upravi. Dovoljevali se bodo na lastno prošnjo kmetom izjemoma tudi več kakor 4 tedenski dopusti, in sicer v zaželenem času, in če je potrebno tudi v večkratnih rokih.

Dr. Lampe je omenil rekvizicijo živine, sena in poljedelskih pridelkov na Kranjskem in je predlagal, da se naj v zmislu zakona za vojne dajatve vojna bremena enakomerno razdelijo na vse dežele monarhije, da ne bodo nekatere dežele prehudo zadete. Pri rekvizicijah pa naj državna oblast postopa sporazumno z deželnimi odbori in kmetijskimi korporacijami. Ta predlog je bil soglasno sprejet.

Dalje je dr. Lampe predlagal, da naj zbor predsednikov glavnih kmetijskih korporacij izreče nujno željo, da državne oblasti z ozirom na to, ker je Kranjska, kot prva dežela za soško fronto, po vojski že silno prizadeta, njene vojne dajatve znižajo. Tudi ta predlog je bil soglasno sprejet.

Dr. Lampe je opozarjal na to, da je v barakah za begunce mnogo slovenskega kmečkega prebivalstva, iz goriške okolice, ki si žele iz zaduhlega življenja v barakah vun na prosti zrak in na deželo. Med njimi jih je mnogo večjih v vinarstvu in zelenjadarstvu, in zato se jim naj da prostost, da po lastni izbiri poiščejo dela v krajih, ki so primerni delu, ktere ga so navajeni. Tudi ta predlog je bil soglasno sprejet.

Ker je vsled pomanjkanja bakra, nastalo tudi veliko pomanjkanje modre galice, je kmetijsko ministrstvo si zagotovilo potrebno potrebno množino bakra za izdelo modre galice. Ta množina se razdeli na razne kronovine. Na vprašanje, ali se bo obljubljena množina tudi dobila, se je dalo zagotovilo, da bo obljubljena množina gotovo izdelana. Seveda se bo oddala samo od časa do časa, kolikor je bo izdelane. Perocida se je sicer precejšnja množina nabavila, ampak vinogradniki se malo zanj zanimajo. Po žveplu je velika zahteva, ampak ni upanja, da bi se ga dovolj dobilo.

Kmetijsko ministrstvo se je naprosilo, naj vpliva na deželne vlade, da se prevelika različnost v maksimalnih cenah v posameznih delih monarhije odpravi. Vsaki določitvi maksimalnih cen se naj pritegnejo strokovni izvedenci, in se naj opusti vsako nepotrebno oteževanje prometa.

Obširno se je bavil zbor predsednikov s centralo za krmila, ki jo je ustanovilo kmetijsko ministrstvo. Zahtevala so se pojasnila o razdelitvi krmil in o raznih cenah. Kmetijski minister Zenker s svojim strokovnim referentom je na razna vprašanja odgovarjal. Zbor predsednikov je nato sklenil, da se izvoli ožji odbor, kteremu se naj da vpogled v vse poslovanje centrale za krmila.

Ker bo treba že sedaj pripravljati gradivo za bodočo zakonito ureditev gospodarskih razmer v monarhiji, se je sklenilo, da se iz zastopnikov glavnih kmetijskih korporacij naše države sestavi odbor, ki naj proučuje naloge našega kmetijstva po vojni v zakonodajnem, tehničnem in finančnem oziru in sestavi primerne predloge, ki se bodo izročili vladi in javnim zastopom.

Škropljenje trt proti peronospori v letošnjem letu.

Največjo skrb povzroča vinogradnikom vprašanje, kako bodo letos ob splošnem pomanjkanju galice škropili trte proti peronospori ali paležu.

Ker je to vprašanje za obstoj našega vinogradništva največje važnosti, namenil se je podpisani, da ga temeljito pojasni in da kritično navede vsa sredstva, ki so nam v tem oziru na razpolaganje in ki se od raznih poučenih in nepoučenih strani priporočajo ali grajajo in končno omejiti situacijo, ki jo zavzema v tej zadevi dežela Kranjska.

1. Bistvo bolezni.

Trtno bolezen, ki jo naš vinogradnik najrajše imenuje palež, povzroča glivica, ktera se imenuje s tujim imenom peronospora ali plasmopara viticola.

Dasi je ta bolezen pri nas znana že skoraj trideset let, je še vedno mnogo vinogradnikov, ki niso o njenem bistvu prav podučeni. In vendar velja enako kakor v vojski tudi tukaj: če hočemo sovražnika uničiti, ga moramo predvsem dobro poznati!

Da je peronospora največji sovražnik vinske trte, je splošno znano. Vsaj zamore, če je vreme zanjo ugodno, v najkrajšem času uničiti vso letino in listje, in v dveh ali treh letih na ta način tudi trto samo.

Peronospora je glivica. Drobnost njeno seme, trosi imenovano, leta ob pričetku rasti, to je kadar trta ozeleni, po zraku in pada na trto, kjer na zelenih njenih delih, zlasti na listih in grozdkih (zarodu), če so pogoji za to ugodni, izkali.

Treba je le, da je dovolj vlage (rose, dežja) in gorkote (vsaj 12° C). Če pa je vreme suho, če ni ne dežja, ne rose, ne morejo trosi izkaliti in se zasuše. Zato je v suhih letih manj te bolezni kot v mokrih, in zato tudi v težki, ilovnati zemlji, v nizki legi, v plevelnatem vinogradu bolezen trte najrajše napada, ker je tu dosti vlage.

Če je vreme bolj gorko (vsaj 20° C), izkali tros peronospori že v pol ure in se zarije klica v notranjščino zelenega dela trte, n. pr. v list, kjer se razrase v micelij ali podgobje. Podgobje so drobne, finim koreninam podobne nitke, ki imajo sesalne ustroje, s katerimi izsesavajo vsebino listnih stanic. Napaden list dobi nato na gotovih krajih, zlasti v bližini žilic, rumene, pozneje rjavkaste madeže in se kmalu nato na spodnji strani lista na istih mestih prikažejo bele lise, ki jih imenujemo glivično rušo. Ta obstoji iz vejic podgobja, na katerih rase neštivilna množina poletnih trosov (konidij) peronospori.

Od časa, ko pričnejo trosi kaliti, do časa, ko se prikaže na spodnjih straneh listov glivična ruša, preteče gotova doba, t. zv. inkubacijska doba. Ta je različno dolga. Ob hladnem vremenu krajša kot ob gorkem. V začetku ali sredi maja znaša 15—18 dni, koncem maja 12—15 dni, začetkom junija 11—13 dni, sredi junija 9—11 dni, koncem junija 6—7 dni in julija 5—6 dni. Tako si lahko razlagamo, zakaj v kljub škropljenju prične bolezen trto napadati, ako smo škropili šele tedaj, ko se je klica peronospornega troša že zarila v list.

Kadar konidije dozore, se odluščijo, letijo po zraku in okužijo zopet novo izrasle zelene dele trt, če niso bili poprej s škropljenjem proti temu zavarovani.

Klica peronospori se v list ali drug zelen del trte zarase najrajše tam, kjer so v njem kake odprtine, torej zlasti na spodnji strani listov, kjer se nahajajo dihalne reže ali pa skozi rane.

Zato napade peronospora najrajše trte, ki so nepovezane in vise mladike s spodnjimi stranmi listov navzgor, trte, ki so ranjene po toči itd.

Iz tega vidimo, kako potrebno je, da trte po toči takoj poškopimo, kakortudi, da mladike vedno pravočasno povežemo.

V zarod (grozdčke) se zarijejo peronosporne klice skozi jagodove pecljčke, zato je treba vselej tudi grozdje temeljito poškopiti. Na napadenem grozdju jagode počrne in odpadejo.

Koncem leta napravi glivica posebne zimske trose, ki prezimijo na odpadlih suhih listih ali grozdih, na mladikah itd. Spomladi se iz teh zimskih trosov razvijejo zopet prvi spomladni trosi in okužijo trte vnovič.

Iz vsega, kar je tu rečeno o peronospori, vidimo, da moramo trte dovolj zgodaj in večkrat ter pravilno proti peronospori škropiti, če jih hočemo pred boleznijo obvarovati.

2. Način pokončevanja peronospori.

Peronosporo pokončujemo na ta način, da uničujemo njene spomladne in poletne trose.

To se godi v trenutku, ko trosi na trti kalijo. Če je v tem trenutku, ko tros na trti, n. pr. na listu, kali, list že poškopljen in dobro zavarovan s kako klico zastrupljajočo snovjo, potem se izkaljena klica zasuši, se ne more zariti v list in list ostane zdrav. Pokončevanje peronospori je tedaj preprečevalno ali odvrtačo, ne ozdravljivalno! Če poškopimo list, v kterega se je klica peronospori že zarasla, ne dosežemo nikakega uspeha več, kajti strupena tekočina ne gre v notranjščino lista ali grozda,

da bi tam podgobje glivice zastrupila. Pozno škropljenje torej nič ne koristi. Obvaruje pač lahko še neokužene dele trte pred boleznijo, okuženih pa ne more več ozdraviti. Kdor pozno škropi, ta ne more nikdar pričakovati popolnega uspeha in zato je poglavitno načelo, pri pokončevanju peronospori:

Škropiti zgodaj in večkrat, v ne predolgih presledkih.

Po mnogoletnih izkušnjah v naših krajih, ki slove po vlažnem, soparnem spomladanskem in poletnem vremenu, je treba škropiti trte proti peronospori najmanj trikrat, če pa je poletje hudo deževno pa štirikrat na leto.

Prvo škropljenje se mora izvršiti zelo zgodaj, to je takrat, kadar trta požene približno na dobro ped ali čevljev dolge poganjke in kadar se zarod dobro pokaže. To škropljenje je največje važnosti zlasti za grozdje. In vendar se ravno tako zgodnje škropljenje zdi neveščim ljudem za prerano in nepotrebno. Večinoma slišimo opazke, kakor: „Kaj bom kolje škropil?“ itd., a kadar pride huda peronospora se vidi, kako prav je imel tisti, ki je „kolje škropil“.

Prvo škropljenje je pri svoji veliki važnosti za trto tudi lahko in ceno izvedljivo. Galice se porabi le malo in delo gre hitro od rok. Zato vsakemu nujno priporočam, da se ga poprime. Vršni se koncem maja, ali koj prve dni junija, kar je odvisno od tega, kdaj je pričela trta poganjati.

Drugo škropljenje se mora vršiti kmalu za prvim.

Prvič zato, ker takrat trta hudo rase in drugič zato, ker se na njej v tem času razvijajo najbolj važni njeni deli, to je grozdje in oni listi, ki stoje okoli grozdja in ki jih trta najbolj potrebuje. Vsi dobro vemo, da ni tako hudo, če se opalijo na trti le vršički, samo da ostane spodnji del mladik, to je grozdje in listje v njegovi bližini, zdravo.

Drugič je treba škropiti 10 do 14 dni po prvem škropljenju, najbolje tikoma pred cvetenjem.

Neki marljivi dolenski vinogradnik mi je rekel, da gre najrajše takrat v drugič škropiti, ko vidi prvo trto cvesti. Če pa takrat ni vreme ugodno, lahko škropimo tudi med cvetenjem, kajti tudi to trti nič ne škoduje. Drugo škropljenje je zelo važno. Ne samo po listju, ampak tudi po grozdju je treba škropiti, kajti gorje, če napade peronospora zarod (grozdje) v tem času, to je v cvetju. Naseli se na grozdnih pecljčkih in takoj po cvetju jagode počrni in se osipljejo.

Dvakratno škropljenje pred cvetenjem je trti neobhodno potrebno.

Kdor ne škropi pred cvetenjem trto dvakrat, ta ne bo dosegel nikdar pravega uspeha, če bo pa vreme deževno, bo imel gotovo popolen neuspeh. Toliko časa, dokler se naši vinogradniki vsi ne nauče škropiti pred cvetenjem dvakrat, toliko časa naj ne pričakujejo popolnega uspeha. Nobeno škropilno sredstvo ne bo delalo čudežev!

(Dalje sledi.)

VOJNE NAREDBE.

Cene za semenski krompir.

Glasom odloka c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 11. marca t. l., št. 10.711., more vsak kmetovalec, ki dobi dovoljenje od c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani, ne da bi sporočil, komu proda krompir za seme, in ne da bi bila množina tega krom-

pirja omejena, prodajati semenski krompir po 6 K čez določene maksimalne cene, in sicer oziraje se na vse tozadevne določbe.

Jajca za valenje.

Vsled ministrske naredbe (glej 5. št. »Kmetovalca«) je izvoz in uvoz jajec v tujezemstvo in iz dežele v deželo urejen tako, da obstoji na Dunaju posebna centrala »Miles« imenovana, ki ima ves promet z jajci glede izvoza v svojem monopolu in se ta dovoljuje potom deželni politični oblasti. — Izvzeta so tu le jajca za valenje. Te sme vsak trgovec s perutnino poljubno razpošiljati v tujezemstvo in druge dežele, samo dokazati mora, da so to jajca za valenje. Tozadevna dovoljenja izdajajo politične oblasti potom politični oblasti prve inštanice, ali pa neposredno. Brez dovoljenja pa ne sme nihče pošiljati jajec v tujezemstvo ali druge dežele, jajec za konzum pa še celo ne. — S to odredbo je gotovim špekulantom odvzeta možnost navijanja cen.

Dobava ovsa za državne žrebce, ki so v zasebni oskrbi.

Da se omogoči rednikom državnih žrebcev, kateri sploh niso nič ali pa premalo pridelali ovsa, dajati žrebce 14 dni pred skakalno dobo in potem tekom štirih mesecev po 5 kg ovsa na dan, je c. kr. kmetijsko ministrstvo sporazumno z vojnim in notranjim ministrstvom odredilo sledeče: Navedene rednike žrebcev ima okrajno glavarstvo opozoriti, da se pri njem oglašijo za nakazilo potrebnega ovsa, in sicer po 5 kg za vsakega žrebca na dan skozi štiri mesece, ker toliko časa traja skakalna doba. Temu zaprosilu je treba priložiti: 1. Potrdilo pristojnega županstva o tem, koliko žrebcev ima prosilec na reji, dalje koliko ovsa ima na razpolago, ozir. da ga sploh nič nima. 2. Potrdilo pristojnega državnorožbečarskega postajališča, koliko in ktere (imena in številke temeljne knjige) žrebce ima prosilec po pogodbi v oskrbi. Ta zadnja potrdila smejo državnorožbečarska postajališča vsled ministrskega naročila prosilec izdajati na posebno prošnjo, če se pa izvrši kaka izprememba v številu teh žrebcev, morajo to naznaniti politični oblasti. Prošnje za oves morajo okrajna glavarstva, če ni nikakih pomislekov, nemudoma odposlati podružnici vojničnega prometnega zavoda. Ta zavod potem prosila obvesti, pri katerem komisijonarju more oves dobiti. V to potrebne vreče priskrbi prosilec. Hkrati se mu naznanijo tudi plačilni pogoji za dobavljeni oves. Kadar politična oblast izve, da se je skrčilo število žrebcev, za ktere se je oves dobavil, mora to nemudoma sporočiti vojničnemu prometnemu zavodu. Državnorožbečarske postaje so političnim okrajnim oblastvom že naznanile, kateri posestniki imajo v oskrbi državne žrebce.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko društvo kranjsko ali na uredništvo »Kmetovalca«, se načelno odgovarja le v »Kmetovalcu«. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med »Vprašanja in odgovore«, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinele na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V »Kmetovalcu« se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalovo ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v »Kmetovalcu«, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zадnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 38. Pri rezatvi sem opazil, da se v pre-rezani trtni mladici semtertja nahaja črv; tako ob-

jedeno srce sem našel na slabih, pa tudi na močnih trtah. Prosim, je li to za trto škodljivo in kako odpraviti? (A. Z. v D.)

Odgovor: Črv, ki ste ga našli v trtnih mladikah, je ličinka kakega hrošča, ki se ne da dognati, če črva ne vpošljete k preiskavi. Zato prosim, da mi pošljete nekaj mladik s tem škodljivcem. Če so trte mlade, ni izključeno, da so to ličinke hrošča, ki mu pravi ljudstvo kovač ali pokalica. Te ličinke, ki jih imenujemo strune, se rade zajedajo v mlade trte. Da trtam škoduje, če jim črv svrž (srce) izje, je gotovo. Prej ali slej se bodo take mladike posušile.

B. Skalický.

Vprašanje 39. Pri nas je več prasičerejcev ovađenih zaradi navijanja cen, ker so odstavljene pujske, kakor se trdi, predrago prodajali; nekteri so bili tudi že kaznovani. Ali velja za odstavljene pujske kaka maksimalna cena in če ne, zakaj so bili kaznovani? (R. G. v N.)

Odgovor: Maksimalne cene so na Kranjskem določene samo za klavno živino in torej ne za plemensko, med katero je šteti tudi odstavljene pujske. Ker pa cesarska naredba iz l. 1915., drž. zak. št. 228., preti s kaznijo tistim, ki za potrebne predmete zahtevajo pretirane cene, zato se lahko prodajalce plemenskih pujskov toži in kaznuje zaradi navijanja cen. Po mnenju kmetijske družbe se pri nas vobče z ozirom na sedanje razmere ti pujski ne prodajajo predrago, zato je družba predložila deželni vladi spomenico, v kateri prosi, razmere vpoštevati in le tedaj kaznovati, če kdo v resnici cene pretirava. V današnji številki »Kmetovalca« objavimo posebni tozadevni spis, v katerem so navedene približno primerne cene, seveda brez vsake obveznosti za družbo, oziroma za uredništvo lista. Vsakdo, ki je tožen zaradi navijanja cen pri prodaji pujskov, naj zahteva pri sodišču pojasnila c. kr. kmetijske družbe kranjske, če je bila cena upravičena; pri prizivni obravnavi naj pa zahteva zaslišanje kmetijskega strokovnjaka, ki zna izračunati produkcijske stroške odstavljenih pujskov.

Vprašanje 40. Kako naj na svojem zemljišču zatrem preslico, ki jo doslej navzlic pridnemu obdelovanju in pletju nisem mogel uničiti? (J. P. v L.)

Odgovor: Preslica le tamkaj uspeva, kjer najde v zemlji dovolj vlage, bodisi če je zemljišče močvirnato ali če se pod vrhnjo plastjo nabira voda, ki ne more odteči, če zemljišče nima odtoka ali če je spodnja plast prsti za vodo neprodorna. Ako preslice navzlic pridnemu obdelovanju in pletju ne morete zatreti, je edino sredstvo zemljišče osušiti, oziroma v spodnjih plasteh stoječo vodo odpeljati.

Vprašanje 41. Za kakšno boleznijo bolehajo prasički, ki sicer rasejo in se debele, toda ne morejo hoditi in le težko stopljo na noge? (I. P. v Č.)

Odgovor: Če pujski niso prehlajeni, kar bržkone niso, ker se drugače dobro razvijajo, potem bodo rahitični. To je bolezen, ki prihaja od krmljenja s krmili, ki so premalo tečni in nimajo v sebi dovolj rudninskih hranilnih snovi. Če doječa svinja nima primerne krme, tudi nima dovolj redilnega mleka, in zato sesajoči pujski lahko dobe to bolezen že za časa dojitve. Vsled neprimerne krme se kosti ne morejo okrepiti, kostni členi so mehki in se zdebele, zato govorijo ljudje o »dvojnih glidih«, ker pomotoma domnevajo, da so členi dvojni. Doječe svinje je torej krmiti z dovolj tečno krmo in jim je pokladati klajnega apna. Istotako morajo dobivati tudi odstavljene pujski dovolj tečno krmo, ki ima v sebi dovolj rudninskih hranilnih snovi ter jim je tudi pokladati klajnega apna. Poleg pravilnega krmljenja je dobro kopati prasičke v slani vodi. Slana voda se naredi z morsko soljo, ki ima v sebi jodove spojine. Pri takem kopanju je pa biti silno previdnim, da

se prasiči ne prehlade. So tudi zdravila, ki Vam jih more zapisati živinozdravnik, toda z zdravili je pri prasičih velik križ, ker jih jim je težko dajati in je edina pot jih mešati med krmo.

Vprašanje 42. Bi se li izplačalo travnik posejati z deteljo pred pomladanskim obdelovanjem, ker ga bo treba prebrnati in krtine razmetati, ker je močno od krta razrit? Ktere trave in detelje bi kazalo posejati? (A. K. v Z.)

Odgovor: Za sejanje travnika z mešanico od detelj in trav pred pomladanskim obdelovanjem, t. j. preden krtine razmečljete in travnik z brano prevlečete, je gotovo zelo umestno. Kakšno mešanico trav in detelj Vam je vzeti, najdete podrobno popisano v knjigi »Sestava travnih in deteljnih zmesi«, ki jo dobite pri naši družbi.

Vprašanje 43. Krava daje mleko, ki ima grenak okus in slab duh ter vprašam, kaj je temu vzrok in kako naj to odpravim? (M. Z. v G.)

Odgovor: Grenko mleko s slabim okusom in duhom dobi krava, če se ji poklada preveč strniščne repe, ki samanasebi povzroča slabo mleko in vrhutega škoduje z neko glivo, ki se čez zimo na repi zaplodi. Tako mleko pa more krava tudi dobiti ne da se poklada repa, če se v hlevu, oziroma vimenu zaplode škodljive glive. V tem slučaju je predvsem hlev dobro razkužiti, skrbeti je za redni odtok gnojnice ter je gnojnične jarke redno izplakati z 1 % lizolovo ali kreolinovo vodo. Če je gliva v vimenu, tedaj je seske izbrizgavati z raztopino od borove kisline.

Vprašanje 44. Kupil sem šesttedenske pujske, ki so čez kakih 5 dni pri meni poginili; že ko sem jih na dom dobil, je bilo videti, da niso zdravi. Ali je prodajalec pujskov dolžan povrniti kupnino? (A. O. v L.)

Odgovor: Prodajalec pujskov je dolžan povrniti kupnino, če dokažete, da so bili pujski že pri njem tako bolni, da niste bili v stanu, jih s pravilnim ravnanjem ozdraviti, oziroma jih pri življenju ohraniti. Kaj takega Vam dokazati bo pa bržkone težko, kajti pujski menda niso bili bolni, ampak so bili še premladi in za njih starost ne dovolj ali sploh še niso bili odstavljeni. Ne dovolj odstavljeni pujski so pri Vas naenkrat dobili krmo, ki je niso prenesli in je niso marali jesti in so morda vsled krme poginili. Ena glavnih napak naše prasičere je, da se za rejo postavljajo v hlev prezgodaj odstavljeni pujski, vsled česar v razvoju zaostanejo in potem prasičerejci nimajo lepih prasičev. Seveda so 10 do 12 tedenski in popolnoma odstavljeni pujski precej draži, a večji izdatek za take pujske se bogato poplača.

Družbene vesti.

† **Andrej baron Winkler.** 16. t. m. je umrl v Gradcu, v starosti 91 let, nekdanji kranjski deželni predsednik, ki je bil predzadnji častni ud c. kr. kmetijske družbe kranjske. Zasluge, ki si jih je baron Winkler pridobil za deželo Kranjsko, so nevenljive in nepozabljive. Posebno je poudarjati, da rajnik, kot kranjski deželni predsednik, ni le vršil vladna posla, ampak je bil tudi izborni upravni uradnik, v kateri lastnosti je silno veliko storil za kmetijstvo ter ga je zato naša družba imenovala svojim častnim udom. Za časa Winklerjevega predsedovanja so bila družbena pravila zelo zastarela; treba jih je bilo predelati; baron Winkler je sam vzel to delo v roki. Ves čas, kar je bil baron Winkler na Kranjskem deželni predsednik, ni zamudil nobenega občnega zbora; razentega je večkrat

dohajal v družbeno pisarno, kjer je proučeval kranjske kmetijske razmere. Baron Winkler je bil sin preprostih kmetijskih staršev iz Trnovske občine na Goriškem. Vsled svojih zaslug se je povzpел do najvišjih časti; nekdanji preprosti kmetijski sin je postal ugleden baron, ki ostane nepozaben v zgodovini kranjske dežele in posebej v zgodovini kranjskega kmetijstva. On je veliko storil v prosep našega kmetijstva; izdelal je mnogo deželnih zakonov v prosep in varstvo kmetijstva. Zgodovina kranjskega kmetijstva kakortudi naša družba hosta vedno ohranili hvaležen spomin svojemu častnemu udu!

* **Jaro semensko žito.** Po naključju se je družbi vendar posrečilo, dobiti na Češkem nekaj semenskega žita, ki utegne tekom prihodnjih dveh tednov dospeti v Ljubljano, če tega prometne razmere ne bodo preveč ovirale. Dobiti pa bo v prvi vrsti in zadostno **Nolč-Dregerjevo izvirno seme jarega ječmena „Imperial Typ A“** (Hordeum distichum erectum A), ki je najzgodnje dozorejoča izmed vseh gostoklasnih vrst ječmena. Prenese tudi poznejšo setev in zelo hitro in bogato rodi, posebno v težki zemlji. Seje se okoli 150 kg na hektar. Udje naj brez odloga prijavijo svoje naročitve družbi in naj po možnosti vpošljejo tudi vreče, ker vreče družbi primanjkujejo in se odpošiljanje zaradi tega lahko preveč zakasni. Ceno družba lahko šele ob prejemu žita določi, nikakor pa ne bo višja kakor kakih 58 do 62 kron sto kg z vrečo vred v Ljubljani.

* **Semenske zmesi detelj in trav,** izbrane čiste in preskušene kakovosti, ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih oddaja kmetovalcem po K 2'60 kg. — Opozarjamo na spis »Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi«, ki ga na zahtevanje pošljemo vsakomur zastoj. Obenem opozarjamo na knjigo Weinzierl-Turk: »O sestavljanju in setvi travnih mešanic«, ki stane pri družbi za ude 1 krono.

* **Semenska pesa** je pošla in družba ne sprejema več naročitev nanjo. Nekatere vrste travnih in deteljnih semen so tudi pošle ali se je morala zaloga z dražjim blagom spopolniti. Objavljene cene so za družbo neobvezne, če ji naročitve prepozno doidejo.

* **Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštne in zavoja. Množine eponita po 10 kg se pošilja za 60 vinarjev s poštino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

* **Nahrbtnih žveplalnikov** in škropilnic družba nima nič več v zalogi; ročnih žveplalnikov je še nekaj. Škropilnice naj se naročajo potom gosp. c. kr. vinarskega nadzornika B. Skalickega v Kandiji pri Novem mestu.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 14 K komad in za teleta, ovce in koze po 8 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napačjalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 12 K. Gumijevi seski so po K 1'60. Mlečne cevi so po 80 h.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) blago, doide družbi v treh tednih in ga bo oddajala v izvirnih vrečah, težkih 50 kg po 48 h, v manjših množinah

pa po 52 h *kg*. Za manjše pošiljave na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozní list itd. — Manj kakor 5 *kg* se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmí, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

Živinska sol po K 11'20 100 *kg* (z vrečami vred).

* Umetna gnojila:

Kalijeva sol po K 16'— 100 *kg*. To gnojilo se oddaja v vrečah po 50 *kg* za 8 K.

Kajnit po 8 K 100 *kg*.

Mešanega umetnega gnojila (kalij 8 $\frac{0}{10}$, fosfor 8 $\frac{0}{10}$, dušik 1 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$) si bo družba tudi skušala nekaj izposlovati in sprejema manjše naročitve že sedaj. Stane 24 K 100 *kg*.

* **Diamalt** se dobi v pločevinastih ročkah po 4 $\frac{1}{2}$ *kg*, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 *kg*, ki stanejo 2 K (brez poštne). Opozarjamo na spis »Diamalt, dober pripomoček pri peki« v peti števi. »Kmetovalca« iz l. 1914.

* **Antiaivita** v varstvo setev pšenice, turščice, graha, graščice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiaivita zadostuje za impregniranje 130 *kg* setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiaivita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiaivit se dobi v zaklopnih po 1 *kg* za 14 K $\frac{1}{2}$ *kg* za K 7'50, $\frac{1}{4}$ *kg* za 4 K, $\frac{1}{8}$ *kg* za K 2'20, 50 g za K 1'10.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 16. marca 1916.

Seji je predsedoval družbeni podpredsednik, g. kanonik msgr. dr. Evgen Lampe, ki je obenem zastopal tudi deželni odbor; c. kr. deželno vladó je zastopal g. dvorni svetnik vitez pl. Laschan, in navzoči so bili podpredsednik g. prelat Kalan ter odborniki gg.: Bartol, Dimnik, Hladnik, Istenič, Kosler, baron Liechtenberg, Piber, Rohrman in ravnatelj Pirc. Svojo odsotnost sta upravičila odbornika gg. baron Apfalter in Mihelčič.

Ker je bila ta seja prva po smrti rajnega predsednika g. komercialnega svetnika Povšeta, zato se je najprej podpredsednik spominjal njegove nenadne smrti, pri čigar besedah so se odborniki dvignili raz svojih sedežev. Podpredsednik je naznanil, kaj je glavni odbor ukrenil ob priliki te izgube ter je v toplih besedah razložil velike zasluge družbenega predsednika za kmetijsko družbo, za katero je deloval skozi 30 let kot odbornik, podpredsednik in nazadnje kot predsednik. Rajni je vsak dan, če je bil v Ljubljani, nadzoroval družbeno delovanje ter je dajal svoja navodila. Kako mu je bila družba pri srcu, je dokaz, da je še malo ur pred svojo smrtjo v družbeni pisarni vse potrebno ukrenil. Njegova namera je bila počakati samo še družbeno slavlje njene 150 letnice, ki se drugo leto praznuje in se potem odtegniti vsemu delovanju v javnem življenju. Procvitanje družbe kaže pravilno delovanje družbe pod njegovim vodstvom in če naj se rajnega prezaslužnega predsednika nadomesti, je edino prava pot v njegovem duhu naprej delovati. Podpredsednik je pozval glavni odbor v tem zmislu delovati ter je svoj topli nagovor za-

ključil z besedami: »Ohranimo blag spomin rajniku in držimo se od njega začrtanega pota!«

Podpredsednik je izjavil, da je glasom družbenih pravil začasno prevzel predsedstvo kmetijske družbe in je definitivno ureditev seveda prepustiti prihodnjemu družbenemu občenemu zboru.

Podpredsednik je poročal, da se je kot sedanji voditelj družbe udeležil 26. februarja t. l. prezidialne konference na Dunaju. Ta konferenca je stalna kmetijska korporacija, ki je sestavljena iz predsednikov in tajnikov vseh avstrijskih kmetijskih družb ter kulturnih svetov in ima namen kot samostojna strogo kmetijska organizacija zastopati ne glede na desno ali levo interese kmetijstva ter je zlasti v sedanjih časih brezparlamentarnega življenja posebno važna, ker najde priliko stopiti z merodajnimi oblastmi v neposredni stik ter zastopati strogo kmetijske koristi, ki jih druge ni mogoče spraviti v razgovor. Pri zadnji prezidialni konferenci, na koje dnevnem redu so bile za kmetijstvo zelo važne in zanimive reči, je bil navzoč tudi kmetijski minister z obema svojima sekcijiskima načelnikoma in z vsemi strokovnimi referenti kmetijskega ministrstva. (Podpredsednikovo poročilo o razpravah te prezidialne konference je v današnji številki »Kmetovalca« objavljeno kot posebni spis.)

Družbeni ravnatelj je poročal, oziroma predlagal vzeti na znanje, odnosno odobriti sledeče zadeve, ki se tičejo vodstva družbene pisarne:

1. Število družbenih udov je vsled vojne v l. 1915. samoobsebi umevno nazadovalo, a se je v tekočem letu zopet znatno dvignilo; samo v današnji seji glavnega odbora je predlaganih za sprejem 385 novih udov. Posebno razveseljivo je dejstvo, da so celo vojaki iz strelskih jarkov plačevali udnino ali pa mnogoštevilne soproge mobiliziranih udov. Za časa vojne se družbeni list »Kmetovalec« izdaja le v predpisani velikosti ene tiskovne pole, ker je treba s popirjem hraniti in ker ljudje toliko ne bero, kakor v normalnih razmerah. Ravnatelj je priznal, da list v strokovnem oziru ni tak, kakor je bil pred vojno in bi v normalnih razmerah moral ostati, a to prinese s seboj razmere. Poučni spisi morajo zaradi objavljenja važnih vojnih in drugih naredeb izostajati, saj je sedaj poglavitno, da se kmetijstvo z vso silo vsaj tako ohrani kakor je bilo pred vojno. Glavni odbor je vzel to poročilo na znanje in odobril ukrenitve tajništva.

2. Drugo leto, t. j. l. 1917. praznuje c. kr. kmetijska družba kranjska svojo 150 letnico in se mora pravočasno poskrbeti za vse potrebno. Tudi, če bo vojna še drugo leto trajala, se družbene 150 letnice ne sme prezreti, saj sta zgodovina in napredek kmetijstva na Kranjskem tesno spojena z družbenim delovanjem v zadnjem poldrugem stoletju. Ravnatelj je predlagal izdati zgodovino kmetijske družbe in spominjsko plaketo. Glede sestave družbene zgodovine je ravnatelj že pričel s predpripravami in je naprosil glavni odbor pooblastila, da se sme pri tem delu obrniti na domače historike, ki mu bodo pomagali iskati po raznih arhivih potrebno snov. Glede plakete je predlagal ukreniti potrebne korake, ki naj jih svoječasno glavnemu odboru predloži v odobritev. Ta dva predloga je glavni odbor soglasno sprejel. Družbeni odbornik, g. župnik Hladnik, je sprožil misel, da bi se ob priliki tega slavlja priredila zgodovinska razstava kmetijske družbe, ki bi kazala kmetijski napredek v zadnjih 150 letih. Družbeni odbornik, g. ravnatelj Rohrman, je bil proti kakí razstavi, zlasti če bo še vojna, ker sedaj kmetijsko ljudstvo nima zmisla za take prireditve in ima težke skrbi s preživljanjem in s prehrano svoje živine. Po daljši razpravi se dožene, da se ne gre za kako splošno kmetijsko razstavo, ampak le za družbeno zgodovinsko, t. j. retrospektivno razstavo, za katero se ne potrebuje sodelovanja kmetovalcev in se gre le za to, da se vse potrebne reči skupaj spravi; kajti ne glede na vojno, je zadeva samanasebi silno nujna, ker se vedno bolj izgubavajo predmeti našega starega kmetijstva. Glavni odbor je sklenil tajništvu naročiti, s pripravami za tako retrospektivno razstavo vendarle pričeti, saj bodo zbrane reči služile v popolnitev deželne muzeja.

3. Ravnatelj je poročal o neki izvršeni transakciji, ki ni bila

pravzaprav družbena, a je po njegovi krivdi prišlo vmes družbeno ime. Zadeva pa za družbo ni imela nikakih zlih posledic, ampak družba je vsled tega celo prišla v posest popolnoma novega avtomobila, ki ga nujno potrebuje in ktere ga nakup je glavni odbor itak lansko poletje sklenil. Ta avtomobil, ki je od vojne datjave oproščen, družbo prav nič ne stane in vrhutega je še zraven nakupljenega dovolj obratnega materiala, ne da bi družba imela kaj izdatkov. Vrhutega se je iz te akcije pokrili nek družbeni višeci dolg iz l. 1898., ki ga je družbeni ravnatelj začasno nase prevzel. Glavni odbor je vzel to naznanilo na znanje.

4. Ravnatelj je poročal, da je družba ovadena zaradi navijanja cen, ker je specialno slamo, ki ni za krmo in za steljo, nakupila za zavijanje drevja po ceni, ki je višja nego maksimalna. Odgovornost nosi ravnatelj, ki se bo znal zagovarjati. Se je vzel na znanje.

Podpredsednik je poročal o družbeni akciji glede nabave modre galice za škropljenje trt proti peronospori; povedal je, da se je ta akcija pričela, ko je bila nevarnost, da vinogradniki letos drugače sploh ne dobe galice in ko kmetijsko ministrstvo še samo ni vedelo, če se mu posreči dobiti kaj galice. Vsled tega je danes kranjska kmetijska družba edina korporacija v Avstriji, ki je za svoje ude preskrbela dovolj modre galice. Od vseh strani se družbo nadleguje za modro galico in celo kmetijsko ministrstvo je hotelo imeti od družbe nekaj švedske modre galice. Šele pozno se je doznalo, da pride v deželo tudi nekaj državne modre galice po nižani ceni, ki je imata na Kranjskem razdeliti Gospodarska Zveza in Kmetijska družba. Med obema korporacijama se je dosegel glede razdelitve popolen sporazum, zato je pa Kmetijska družba odstopila nekaj švedske galice Gospodarski Zvezi, ki jo porabi za svoje podrejene zadruge v Primorju in na Štajerskem. K podpredsednikovemu poročilu je dal ravnatelj še nekaj podrobnih poročil; zadeva je pa sedaj vsem družbenim udom itak popolnoma znana, saj jo natančno pojasnjujejo vsi razglasi v družbenem uradnem glasilu. Kmetijska družba ima zaslugo, da se bo letos izredno veliko galuna rabilo v svrhu prihranjenja modre galice in je družba pravočasno kupila mnogo vagonov galuna. V pričetku je bilo domnevati, da se ves nakupljeni galun ne bo mogel še letos oddati, a je žal ravnokar že ves pošel in ima družba nado, da bo morda vendarle mogla še pravočasno dokupiti primanjkujočo množino. Družbena propaganda za galun je prestopila deželne meje in se je zanjo celo izvedelo na Ogrskem, kjer sta družbeni podpredsednik in ravnatelj svoječasno pri njih avdijenci pri ogrskem kmetijskem ministru Ghilanyju mimogrede govorila o tem predmetu. Vsled tega bo cena galunu vsled letošnje velike porabe bržkone poskočila, saj se že sedaj na Štajerskem po 1-80 K za kg zahteva. Glavni odbor je s priznanjem vzel to zanimivo poročilo na znanje.

Ravnatelj je poročal, da bo vendarle dobiti nekaj žveplove moke, ki se rabi proti trdni plesnobi in ki jo dobi v razdelitev deželni odbor; tozadevno je deželni odbor že poslal okrožnico na vsa županstva in je oddaja žveplove moke objavljena tudi v družbenem glasilu. Na Kranjsko pride, če ne bo kakih nepričakovanih ovir, tri vagone žveplove moke, ki se bo oddajala po 1-20 K na mestu razdelitve z vsemi stroški vred.

Vsled opozoritve c. kr. vinarskega nadzornika, g. Skalického v Novem mestu, dela pri nas na Kranjskem na grozdju veliko škodo siva gniloba, ki jo ljudje mnogokrat pomotoma zamenjavajo s trsno plesnobo. Zanesljivo sredstvo proti sivi gnilobi na grozdju je škropljenje grozdja poleti s kalijevim hipermanganatom, ki ga je kmetijska družba že sedaj nabavila v zadostni množini. To škropljenje s kalijevim hipermanganatom je jako poceni in pridejo pravzaprav le stroški za delo v poštev.

Glavnemu odboru se je predložil družbeni računski zaključek za l. 1915., glasom ktere ga je družbeno premoženje nekoliko povečalo in je družbeni pokojninski zaklad znantno narasel. Računski zaključek kaže napram onemu iz leta 1914. okroglo 6 1/2

milijona kron več prometa. Glavni odbor je vzel to poročilo na znanje, a definitivna odobritev računskega zaključka seveda spada v delokrog družbenega občnega zbora.

Glavni odbor je uredil razmere uradnikov in uslužbencev družbene podkovske šole, sklenil kontoristinjino podkovske šole nastaviti s službeno pogodbo s pravico do pokojnine in določi podporo, ki jo ima dobiti soproga podkovskega mojstra, ki je od pričetka vojne mobiliziran.

Glavni odbor je uredil plače družbenim uradnikom; z ozirom na vladajočo druginjo je sklenil po zakonu predpisane doneske uradnikov od povišanja plač v pokojninski zaklad plačati iz družbenih sredstev.

Glavni odbor je vzel na znanje vse korake, ki jih je družba storila, da bo v deželi tekočo pomlad dovolj semena in odklanja vsako odgovornost, če ga bo kaj primanjkovalo, kajti družba je pravočasno merodajne kroge opozarjala, a družba je bila kot edina poklicana strogo kmetijska korporacija povsod od sodelovanja izključena, kjer se je šlo sedaj ob vojni za reči, ki se tičejo izključno kmetijskega obrata. Šele 13. marca t. l. je bila končno vendarle kmetijska družba od kmetijskega ministrstva pozvana, da vzame ona v svoje področje priskrbitvev semenskega krompirja; družba se bo seveda temu naročilu z vso vnetostjo odzvala, a zaradi kasne naročitve ne more jamčiti, da bo kmetovalcem v resnici lahko ali popolnoma ustregla. Glavni odbor je vzel na znanje pogoje, pod katerimi se kmetijska družba zaveže prirediti z oddajo semenskega krompirja.

Glavni odbor je vzel na znanje vlogo družbenega predsedstva na deželno vlado, glasom ktere se utemeljeno prosi, da naj okrajna glavarstva ne določajo več maksimalnih cen za mleko, temveč naj se te maksimalne cene popolnoma odpravijo. Po natančnem računu je stalo mleko kmetovalca samega že pred pol letom na njegovem domu 40 v liter in pri današnjih cenah za močna krmila, brez kterih se mleko sploh ne da pridelovati, je pridelovalna cena za mleko še višja. Glavni odbor je odobrujoč vzel ta korak družbenega predsedništva na znanje.

Glavni odbor je sklenil dati prispevek za zlato spominjsko kolajno za avstrijsko kmetijstvo prezaslužnemu predsedniku agrarske centrale, državnemu vitezu Hohenblumu, ob priliki 15 letnice agrarske centrale, ki jo je on zasnoval in je pravzaprav povzročitelj agrarske gibanja v Avstriji.

Družbeni glavni odbornik, g. župnik in poslanec Piber, je poročal o raznih neprilikah, pod kterimi silno trpi kmetijsko prebivalstvo Radovljiškega okraja in je glavni odbor sklenil vložiti na pristojna mesta prošnje, da se tem neprilikam po možnosti ali popolnoma odpomore.

Glavni odbornik, g. župnik in poslanec Hladnik, je poročal o razmerah pri prodaji odstavljenih pujskov za rejo, za ktere ne veljajo nikake maksimalne cene, a se kmetovalci vendarle tožijo in obsojajo zaradi navijanja cen; ker zadevo povsod drugače tolmačijo predlaga, da se kmetijska družba s spomenico obrne na pristojna mesta, ki naj izdajo odredbe, da bodo kmetovalci vedeli pri čem pravzaprav so. Glavni odbor je ta predlog sprejel in naročil tajništvu tozadevne vloge strokovno utemeljene izdelati.

Glavni odbornik, g. ravnatelj Rohrmann, je opozarjal na smešno visoke cene močnih krmil, ki jih noben razumni kmetovalec ne bo po takih cenah nadobavljal, ker narede živinorejo popolnoma pasivno. Med temi dragimi krmili so tudi taka, ki niso močna, imajo ogromno ceno, a nimajo skoraj nikake hranilne vrednosti. Pri razpravi o tem predmetu se je pojasnilo, da v kranjski deželi na teh cenah ni nihče vzrok, ampak tamkaj, kjer je kupčija s krmili osredotočena. Družbeni podpredsednik, kot zastopnik deželnega odbora je pojasnil, da bo deželni odbor bržkone v kratkem v položaju oddajati nadomestilna krmila po zmerni ceni in če se namera še ni zvršila so vzrok zapreke, ki jih deželni odbor v svojem področju ne more odpraviti.

(Konec prihodnjič.)